

Piloteerija viimane miil

Maire Raadik

Keset suve ilmus eestikeelsesse võrku huvitav sõnum ühelt posti- ja logistikaettevõttelt. Teatati, et ettevõtte, uskudes viimase miili automatiseeritud lahendustesse, hakkab piloteerima pakikappe, et neid testida. Pakikappide piloodi eesmärk, öeldi veel, on saada tagasisidet klientide valmiduse kohta teenust kasutada. „Oot-oot,“ küsib klient, „mis viimane miil, mis piloteerimine? Kas eesti keeles ei saaks öelda?“

Saab küll, on sellegi kohta näide tuua. Varasügisel leidsin postkastist statistikaameti meili. Oli palve osaleda sotsiaalset olukorda käsitlevas uuringus, oli lühidalt räägitud uuringu olemusest ja lisatud, et jutt käib suurema uuringu ettevalmistavast etapist ehk *prooviuuringust*. Näete, ei mingit salapärast pilooti ega piloteerimist, vaid lihtne ja selge *prooviuuring*.

Kes oma elus juba pisutki jõudnud võõrsõnu õppida, teab, et *piloot* on õhusõiduki juht ja *piloteerimine* on see, mida piloot teeb. Selles tähenduses oleme need sõnad endale laenanud ja sellest võiks meile tegelikult ka piisata. Inglise keeles on sama sõnatüve sisu laiem: tegusõna *to pilot* võib tähendada ka katsetamist, proovimist, omadussõna *pilot* on miski katseks või prooviks tehtav, nimisõna *pilot* on ka näiteks sarja avaosa, täpsemini film või saade, mille pealt vaadatakse, kas sellel põhinev sari võiks olla menukas.

Need tähendused on sellised, mille puhul mehaaniline vastendamise kohe kuidagi ei sobi. Väärt õpetuse, kuidas mitmesuguseid *pilot*-algulisi sõnaühendeid eesti keelde ümber panna, on andnud 2014. aastal ilmunud hariduse ja kasvatus sõnaraamat. Sealt leiame, et *pilot school* on olenevalt sisust katsekool või näidiskool, *pilot examination* on proovieksam, *pilot study* või *pilot project* on prooviuuring, *pilot test* on eeltest. *Pilot project* ehk prooviuuring on *piloot*-sõnadest ka see, mille kohta keelenõundajail on aastate vältel enim abi küsitud.

Kõige suuremad kahjukannatajad ses loos on sõnad *katsetama* ja *proovima*. Neil on tulnud aastaid taluda *testima*-verbi pealetungi, nüüd näib, et viimase hoobi annavad *piloteerima* ja *pilootima*. Seega tuleb keelehooldajail ikka ja jälle selgitada, et omasõnad nagu *katsetama* ja *proovima* võimaldavad mõnikord selgust ja konkreetsust seal, kus võõrsõnade tähenduspiirid on paratamatult ähmastunud (meenutame: *hakkab piloteerima, et testida*).

Mis on aga *viimane miil*? Aadressil <https://akit.cyber.ee> peetav andmekaitse ja infoturbe leksikon seletab, et *last mile* on side-, kaabeltelevisiooni- ja Interneti-teenuste valdkonnas käibiv väljend sidetaristu otse abonendini viiva viimase lõigu kohta, ning pakub eesti vasteks *viimane verst*. Lisatud on leksikoni tegijate õpetlik kommentaar: kõike ei tarvitse ju „piparküpsise“ vaimus täht-tähelt tõlkida. Sedasama tasuks meeles pidada ka piloteerijail.

Postimees 24. XI 2018